

MERANIE SUBJEKTÍVNEJ A OBJEKTÍVNEJ DIMENZIE KVALITY ŽIVOTA Z GEOGRAFICKÉHO HĽADISKA – PREHĽAD PRÍSTUPOV

MEASUREMENT OF SUBJECTIVE AND OBJECTIVE DIMENSION OF QUALITY OF LIFE IN GEOGRAPHY – OVERVIEW OF APPROACHES

Katarína RIŠOVÁ¹

Abstract: *The quality of life (Qol) research is characterized for its methodological diversity. The primary aim of this paper is to highlight the differences between the significant approaches on the measure and evaluation of Qol in a geographical setting. The works of Slovak, as well as foreign authors were analysed and compared to demonstrate the advantages, the disadvantages and possibilities of the subjective and the objective Qol. The article also maintains a partial and a holistic approach for assessing Qol, on the different views selected through relevant domains and Qol indicators. In conclusion, two types of indicators are detected and the future possibilities for Qol research are proposed.*

Key words: *quality of life indicators, satisfaction of citizens, image of the city, subjective approach, objective approach*

ÚVOD

Problematika kvality života (ďalej len Qol, z anglického „quality of life“) sa čoraz častejšie objavuje v prácach slovenských, ale aj zahraničných autorov. Téma sa stáva neustále aktuálnejšou aj z dôvodu vzrastajúcej svetovej miery urbanizácie, ktorá podľa World Cities Report (UN-Habitat, 2016) v roku 2015 predstavovala 54 %. Práve rýchly a živelný rast miest spôsobuje pokles kvality mestského prostredia (Pasao-gulari, Doratli, 2004; Rogerson, 1999). Ira a Andráško navyše upozorňujú, že nielen žiť lepšie, ale aj žiť inak by malo byť otázkou Qol.

Massam (2002) zdôraznil, že nie všetci máme rovnaký prístup k verejným službám, alebo rovnaké príležitosti ovplyvniť verejné služby a prostredie mesta aktívnou participáciou. Qol pritom priamo ovplyvňuje konkurencieschopnosť miest, ako aj konkurencieschopnosť celého regiónu (Andráško 2008 a.) prostredníctvom migrač-

1 **Bc. Katarína Rišová.,** *Katedra geografie a geológie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Tajovského 40, 97401 Banská Bystrica, e-mail: katarina.risova@studenti.umb.sk*

ných rozhodnutí, cien nehnuteľností (Ballas, 2013; Faggian, Royuela, 2010), imidžu mesta a city marketingu (Rogerson, 1999) a v neposlednom rade aj prostredníctvom komfortu obyvateľov.

Qol predstavuje komplexný multidisciplinárny problém, čo je dôvodom absencie jeho všeobecne platnej definície (Ira, Andráško, 2007). Bacsó (2007) oboznámil čitateľa s pôvodom pojmu Qol. Popísal chápanie pojmu Qol z hľadiska viacerých vedných disciplín. V medicíne sa Qol spája so zdravím, v sociológii so životným štýlom, v psychológii so subjektívnou pohodou, v ekonómii so životnou úrovňou a životným štandardom, v ekológii a environmentalistike s trvalo udržateľným rozvojom, v geografii predstavuje vzťah medzi človekom a prostredím.

Práve geografia dodáva výskumu Qol priestorový aspekt, pričom nehľadá len na ekonomické činitele. Ira a Murgáš (2008) Qol definovali ako sumu kvalít života obyvateľov daného priestoru. Autorka článku sa prikláňa k myšlienke, že Qol z geografického hľadiska treba chápať z hľadiska kvality miesta (Andrews, 2001), kvality prostredia, kvality životných podmienok a obyvateľnosti (Andráško, 2008 c.).

Cieľom predkladanej práce je upriamiť pozornosť na rozdiely medzi subjektívnym a objektívnym prístupom k výskumu Qol, ako aj medzi prístupom parciálnym a holistickým. Ďalej uviesť výhody a nevýhody využitia subjektívnych a objektívnych indikátorov a poskytnúť čitateľovi reprezentatívnu vzorku domácich a zahraničných prác, ako príkladov aplikácie jednotlivých čiastkových prístupov. V závere autorka na základe analýzy doterajších výskumov a prístupov k problematike vyjadrí názor, akým smerom by sa výskum Qol v budúcnosti mal uberať.

VÝSKUM QOL V GEOGRAFII

Vývoj spoločenských pomerov, ktorý smeroval k narastajúcim disparitám, presunul pozornosť vedcov od materiálneho zabezpečenia ku komplexnej Qol obyvateľov a ich spokojnosti s prostredím, v ktorom žijú. Heřmanová (2012) považuje za kľúčový podnet pre výskum Qol v 70. rokoch 20. storočia práve rozšírenie konzumného života v ekonomicky vyspelom „západnom svete“.

Za prvú rozsiahlu prácu v danej oblasti je najčastejšie považovaná práca Smitha (1973), v ktorej autor skúmal geografiu Qol v USA. Na ňu neskôr nadväzovali ďalšie štúdie, zaoberajúce sa percepciou Qol (Campbell et. al, 1976), indikátormi Qol (Liu, 1976), atraktivitami (Roback, 1980) či konštrukciou indexu Qol (Rosen, 1979). Zo zahraničných teoretických prác možno spomenúť Massama (2002), ktorý publikoval rozsiahlu teoreticko-metodologickú príručku týkajúcu sa merania Qol. Spomedzi novších teoretických prác možno spomenúť rozsiahly článok Ballasa (2013), ktorý ponúkol obsažný prehľad prístupov a aktuálnych trendov v oblasti Qol, ako aj súhrn kľúčových svetových diel v tejto oblasti. Prehľad štúdií rôznych autorov poskytol aj Marans (2012), pričom pridal vlastné modely týkajúce sa vzťahu medzi objektívnymi podmienkami a subjektívnou odozvou. V publikácii Maransa a Stimsona (2011) sú uverejnené nielen práce a prípadové štúdie týkajúce sa Qol v rôznych častiach sveta, ale aj teoretické pohľady na Qol, vrátane prístupov k štúdiu Qol a výziev pre budúci výskum.

V prostredí Slovenska sa prvé práce zaoberali problémom Qol v suburbánnom priestore Bratislavy (Spišiak, Danihelová, 1998) či v regiónoch Dolného Pomoravia,

Tatier a Východných Karpát (Ira, 1999). Jednou zo základných slovenských teoretických prác v oblasti Qol je práca Iru a Andráška (2007), ktorí sa venovali najmä metodologickým východiskám výskumu Qol. Prehľad prác slovenských autorov v danej oblasti poskytli Ira et al. (2009). Aktuálne teoretické postrehy poskytuje Andráško (2016) aj vo svojej rozsiahlej monografii.

Vo výskume Qol existuje dualita, ktorá sa prejavuje v prístupe subjektívnom a objektívnom, pozitívnom a negatívnom, parciálnom a celostnom (Ira, Murgaš, 2008). Pozitívny prístup predpokladá voľbu indikátorov, ktoré ovplyvňujú Qol pozitívne (napr. detské ihriská, možnosti kultúrneho využitia a pod.), zatiaľ čo negatívny prístup využíva negatívne indikátory (kriminalita, znečistenie ovzdušia a pod.). V praxi sa často uplatňuje kombinácia pozitívneho a negatívneho prístupu.

Parciálny prístup spočíva v hodnotení Qol na základe jedného, alebo len malého počtu indikátorov s cieľom autora poukázať na parciálny problém mestského prostredia. Pri parciálnom prístupe zvolený problém vynikne a nezanikne v množstve ďalších indikátorov, ako by tomu bolo pri komplexnom prístupe. Celostný prístup zohľadňuje väčšie množstvo indikátorov z viacerých oblastí života, s cieľom čo najkomplexnejšie zhodnotiť daný stav.

Objektívny prístup je založený na kvantifikovaní prírodných (klíma, znečistenie ovzdušia, vzdialenosť od pobrežia a pod.) a socio-ekonomických (príjmy, náklady na bývanie, kultúrna tolerancia, občianska vybavenosť a pod.) indikátorov Qol. Subjektívny prístup sleduje priestorové preferencie obyvateľov a ich spokojnosť s prostredím, v ktorom žijú.

Qol v geografii možno skúmať na interurbánnej, ako aj na intraurbánnej úrovni (Andráško, 2008 b.). Pri interurbánnom prístupe sa medzi sebou porovnávajú viaceré mestá. Na intraurbánnej úrovni sú medzi sebou porovnávané mestské časti, základné sídelné jednotky, alebo inak definované celky v rámci jedného mesta. Na úrovni rôznych mierok je vhodné využívať odlišné indikátory. Jedným dôvodom je odlišná dostupnosť údajov na rôznych úrovniach priestorových jednotiek. Druhým dôvodom je časová náročnosť terénneho výskumu na veľkej ploche, ktorý je často časovo, či z hľadiska ľudských kapacít nereálny.

Ira a Andráško (2007), identifikovali na základe prehľadu prác tieto časté témy, týkajúce sa výskumu Qol: migrácia, lokalizácia firiem, regionálny rozvoj, vierovyznanie, pracovné prostredie, bývanie. Ďalšou častou témou spájanou s problematikou Qol sú aj postsocialistické transformačné procesy (Ira et al., 2009).

OBJEKTÍVNY PRÍSTUP K MERANIU QOL

Pri objektívnom skúmaní Qol sa stretávame s problémom voľby indikátorov, ako aj s voľbou parciálneho či holistického prístupu. Pri holistickom prístupe je žiaduce zvoliť čo najvhodnejšiu kombináciu indikátorov pre dané skúmané územie, prostredníctvom ktorých je Qol skúmaná ako komplexný problém.

Výber objektívnych indikátorov – výhody objektívnych indikátorov Qol sú ľahká definovateľnosť, kvantifikovateľnosť, porovnateľnosť. Ich slabé stránky súvisia s meraním údajov a v prípade slabej znalosti skúmaného územia aj s interpre-

táciou výsledkov. Objektívne indikátory taktiež nereflektujú vnímanie obyvateľov (Diener, Suh, 1997).

Ira a Murgaš (2008) zdôrazňujú, že oblasti (domény), ktorých sa týka výskum kvality života, by mali byť také, aby sa týkali každodenného života a mali významný vplyv na Qol. V týchto oblastiach sú začlenené indikátory Qol.

Geografický výskum Qol vychádza z predpokladu, že faktory ovplyvňujúce Qol sú kvantifikovateľné. Výber indikátorov je však subjektívny, čo prispieva k značnej nejednotnosti v prístupoch autorov. Andráško (2005) uvádza tieto spôsoby výberu vhodných indikátorov Qol: posúdením výskumníka samotného, prehľadom a zhodnotením relevantnej literatúry a na základe širšieho prieskumu (názory obyvateľov, expertné posudky).

Godor a Hornák (2010) sa zaoberali problematikou indikátorov Qol. Uviedli 108 indikátorov používaných v prácach slovenských autorov. Každý z týchto indikátorov zaradili do jednej zo siedmich oblastí (domén) života: ekonomickej, bytového fondu, komfortu a vybavenosti bytov, environmentálnej, dostupnosti a vybavenosti územia službami a tovarmi, demografickej a domény bezpečnosti. Ku každému indikátoru poskytli jeho definíciu a merné hodnoty. Zoznam často používaných indikátorov Qol v meste podľa vybraných autorov uviedli vo svojich prácach aj Rogerson (1999) a Massam (2002). Všetky tri spomínané práce predstavujú vítanú pomôcku pri výbere indikátorov Qol. Pomôcť môžu nielen geografom, ktorí sa podobným výskumom zaoberajú po prvý raz.

Ako príklady výberu domén v zahraničnej literatúre možno uviesť práce Cliftona et. al (2008) a Andrews (2001). Zatiaľ čo Andrews (2001) dbal pri výskume Qol na domény ľudského zdravia, rekreačných atraktivít a estetiky prostredia, Clifton et. al (2008) sledovali v rámci mesta najmä kvantifikovateľné ukazovatele v oblastiach krajinnej ekológie (ochrana krajiny), ekonomickej štruktúry (výkonnosť ekonomiky), transportu (prístupnosť), spoločnosti (sociálna starostlivosť) a urbánneho dizajnu (estetika a schodnosť). Na tomto príklade je viditeľné, že niektorí autori zapájajú do výskumu Qol aj ukazovatele životnej úrovne, kým iní sa im zámerne vyhýbajú.

Zapojenie obyvateľov do výberu indikátorov posúva výskum Qol bližšie k praxi. Riešené domény sú v takomto prípade bližšie k respondentom a možno očakávať, že odzrkadľujú najdôležitejšie aspekty ich každodenného života. Andráško et al. (2005) identifikoval základné ukazovatele Qol na základe dotazníkového prieskumu, ktorý sa uskutočnil v 38 obciach Slovenska. Respondenti uviedli, že osobnú Qol najviac ovplyvňujú medziludské vzťahy, rodina, financie, zamestnanie, životné prostredie a zdravie. Sídlnu Qol podľa nich v najväčšej miere ovplyvňujú životné prostredie, medziludské vzťahy, doprava, vybavenosť a financie. Výsledky takéhoto prieskumu sú využiteľné pre ďalší výskum Qol.

Celostný prístup k hodnoteniu Qol – holistický prístup merania a hodnotenia Qol vyžaduje väčší počet ukazovateľov, pričom o jeho kvalite rozhoduje najmä vyvážený výber indikátorov. Pri porovnávaní viacerých miest alebo území vznikne viacrozmerný štatistický súbor. Na jeho analýzu sa často používa napríklad faktorová analýza, analýza hlavných komponentov, zhluková analýza a iné viacrozmerné štatistické metódy.

Andráško (2008 b.) zdôraznil, že multivariačné metódy vyžadujú poznanie skúmaného územia. Kvalita interpretácie výsledkov totiž nezávisí len na správnom kvantifikovaní javov, ale aj na kontextuálnom pozadí.

Li a Weng (2007) sa venovali kvalite života v meste Indianapolis. V rámci objektívneho prístupu zadelili indikátory Qol do dvoch dimenzií: environmentálnej (zeleň, teplota vzduchu) a socio-ekonomickej (hustota zaľudnenia, príjmy, chudoba, zamestnanosť, vzdelanie a bývanie). Využili metódy korelačnej analýzy, faktorovej analýzy a regresnej analýzy. Autori zistili, že vegetácia pozitívne korelovala s príjmami, cenou bývania a stupňom vzdelania. Negatívne korelovala s teplotou vzduchu a hustotou zaľudnenia. Práca poskytuje návod na prítiahnutie ekonomicky silnejších a vzdelanejších sociálnych skupín do mesta – tým národom je zeleň. Článok je preto jedným z príkladov prieniku výskumu Qol s možnou praxou.

Mendes a Matuzuki (2001) skúmali kvalitu života v meste São Carlos s využitím multikriteriálneho objektívneho prístupu merania. Indikátory, ktoré sledovali, zaradili do dimenzií: komercia a služby, kriminalita, environmentálna dimenzia, bývanie a doprava. Článok ničím výrazne nevybočuje od klasických viackriteriálnych objektívnych meraní Qol v meste – naopak, je jedným z typických príkladov takéhoto prístupu.

Faggian a Royuela (2010) skúmali vplyv Qol na migračné toky v rámci metropolitnej oblasti Barcelony. Výskum sa uskutočnil na úrovni 314 samospráv. Okrem indikátorov Qol autori sledovali aj počet migračných pohybov medzi samosprávami, kedy vznikla matica rozmerov 314 x 314. Práca je charakteristická najmä vysokým počtom indikátorov (57), ktoré autori zaradili až do 17 dimenzií. Ide o mimoriadne obsažný a komplexný výskum, ktorý môže slúžiť ako inšpirácia pre ostatných geografov.

Marlet a Woerkens (2005) ponúkli vo svojej práci síce jednoduchý, avšak veľmi originálny pohľad na Qol v meste. Autori sledovali na území holandských miest prípadnú súvislosť medzi výskytom tzv. kreatívnej sociálnej triedy (obyvateľstvo zamestnané v oblastiach umenia, vedy, manažmentu, informatiky, zdravotníctva, práva a financií) a vybranými faktormi (atraktivita, kultúrna tolerancia, otváracie hodiny pubov, estetika, pracovné príležitosti a i.). V práci boli použité metódy korelačnej analýzy. Podobne ako práca autorov Li a Weng (2007), aj táto ponúka návod na prítiahnutie určitej želananej skupiny do mesta. Znovu ide o inšpiratívnu metodu.

Paul (2012) skúmal Qol v meste z hľadiska vybavenosti. Autor určil stupne rozvoja na úrovni volebných obvodov v indickom meste Barasat. Na disparity medzi obvodmi poukázal prostredníctvom koeficientu variácie, vypočítaného z počtu prvkov vybavenosti na 1000 obyvateľov. Výsledky mapovania ďalej analyzoval pomocou výpočtu teoretickej vzdialenosti medzi prvkami vybavenosti. V závere aplikoval faktorovú analýzu. Sledovanie vybavenosti je jednou z najexaktnejších metód výskumu Qol v meste. Problém nastáva pri výbere reprezentatívnych prvkov vybavenosti, ktorý môže ovplyvniť napríklad aj odlišná kultúra. V spomínanej práci autor mapoval napríklad aj hranice na spaľovanie mŕtvol.

Spomedzi slovenských a českých autorov možno spomenúť Jindrovú (2015), ktorá využila výskum kvality života na odhalenie regionálnych disparít v Českej republike na úrovni NUTS 4 (s vylúčením Prahy). Sledovala ekonomickú doménu (hustota železničnej siete, nezamestnanosť žien a iné), sociálnu doménu (index starnutia, počet dentistov, hustota zaľudnenia a iné) a environmentálnu doménu (koefi-

cient ekologickej stability, množstvo ornej pôdy na jedného obyvateľa a iné). Analýzu údajov vykonala pomocou metódy hlavných komponentov, korelačnej analýzy, zhlukovej analýzy a výpočtu euklidovskej vzdialenosti. Článok sa vyznačuje pestrou vzorkou indikátorov, stručnosťou a zrozumiteľnosťou, čím môže byť prínosný nielen pre začínajúcich vedcov v oblasti Qol.

Murgaš (2009) sa zaoberal priestorovou diferenciáciou Qol v okresoch Slovenska. Vypočítal index Qol na základe indikátorov patriacich do domén prosperity, deprivácie a humánneho kapitálu. Vzhľadom na zvolené domény, výsledný agregovaný index Qol odráža skôr životnú úroveň, než Qol, čo je viditeľné aj na mapách, ktoré autor prikladá.

V inej práci Murgaš a Klobučník (2014) hodnotili kvalitu života v Českej republike na úrovni samospráv, okresov a krajov. Využili pri tom tzv. zlatý štandard Qol, v rámci ktorého aplikovali indikátory: úmrtnosť na samovraždy, úmrtnosť, predpokladanú dĺžku života pri narodení, pôrodnosť, znečistenie životného prostredia, podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov, nezamestnanosť a generativitu, vyjadrenú darcovstvom krvi. Indikátory vyjadrujú akési extrémne hodnoty daného javu (napr. samovražda ako extrémna hodnota absencie chuti do života, či úmrtie ako extrémna hodnota absencie zdravia). Predmetná práca predložila pozoruhodný prístup k výberu indikátorov, čím môže značne prispieť k skvalitneniu výskumu Qol.

Tej, Sirková a AliTaha (2012) vo svojej práci porovnávali kvalitu života v krajských mestách Slovenska na základe týchto ôsmich indikátorov: predpokladaná dĺžka života pri narodení, nezamestnanosť, podiel dlhodobo nezamestnaných z počtu uchádzačov o zamestnanie, počet podnikov na 1000 obyvateľov, priemerný nájom za 3-izbový byt, počet vlakových spojení, počet trestných činov na 10 000 obyvateľov a znečistenie ovzdušia. Na základe týchto kritérií vzniklo toto poradie úspešnosti krajských miest: Bratislava (najúspešnejšie), Trenčín a Trnava, Nitra, Žilina, Prešov, Banská Bystrica, Košice (najmenej úspešné). Poradie odzrkadľuje skôr životnú úroveň než Qol, čo je spôsobené výberom indikátorov. Vzhľadom na počet skúmaných miest je pochopiteľné, že absentuje terénny výskum. Práca sa nedá chápať ako výskum mestskej Qol, len ako výskum životnej úrovne regionálnych centier.

Stručný náhľad do problematiky kvality života poskytol Székely (2006). Na príklade samosprávnych krajov Slovenska porovnal kvalitu života v rurálnom a urbánom prostredí. Zdôraznil, že kvalita života vytvára regionálne rozdiely. Vo svojej práci sledoval podiel domácností s napojením na internet, podiel dochádzajúcich do práce a index starnutia. Vo všetkých prípadoch zohľadnil osobitne výsledky pre rurálne a osobitne pre urbánne prostredie. Pri obmedzenom množstve zvolených indikátorov je otázne, či ide o celostný alebo parciálny prístup. Na tomto príklade možno vidieť, ako sa mení relevancia indikátorov v čase. Dnes by už bola vhodnosť použitia indikátora pripojenia na internet pravdepodobne diskutabilná.

Andráško (2008 c.) sa vo svojej práci venoval výskumu Qol v Bratislave. Využil indikátory, patriace do dimenzií: bývanie, vzdelávanie, životné prostredie, kriminalita, doprava, vybavenosť vybranými službami a zdravotná starostlivosť. Analyzoval dáta formou viacrozmerných štatistických metód. V závere vznikla typológia mestských štvrtí Bratislavy, autor každý typ opísal. Práca je zaujímavá napríklad z hľadiska vymedzenia vlastných skúmaných územných jednotiek (mestské štvrte),

pri zohľadnení genézy a štruktúry mesta. Takýto postup je pre výskum prínosom, keďže urbanistické obvody, prípadne základné sídelné jednotky často neodzrkadľujú skutočné priestorové vzťahy v rámci mesta.

Parciálny prístup k hodnoteniu Qol – na príklade troch prác domácich autorov je viditeľný rozdielny pohľad na parciálny prístup k výskumu Qol. Michálek (2008) a Székely (2008) sa dotkli problému Qol len čiastočne, ich práce odzrkadľujú skôr stav životnej úrovne.

Michálek (2008) zvolil ako indikátor Qol regionálne nerovnomernosti, vyjadrené relatívnou mierou nerovnomernosti (podiel počtu zamestnancov s najvyššou mzdou a počtu zamestnancov s najnižšou mzdou v regióne). Údaje autor čerpal z dokumentu Regionálna štatistika o cene práce, vydanom MPSVaR. Výskum prebehol na úrovni samosprávnych krajov Slovenska.

Székely (2008) považoval za významný indikátor kvality života dopravnú dostupnosť. Ide o parciálny prístup k výskumu kvality života. Autor identifikoval reálne priame autobusové a vlakové spojenia a stanovil priamu dopravnú dostupnosť uzlov – okresných miest Slovenska.

Oproti predchádzajúcim dvom autorom Michniak (2008) prostredníctvom zaujímavého výberu indikátora (možnosť pracovať v okrese bydliska, vyjadrená podielom počtu pracovných miest a počtu bytov v okrese.), riešil sekundárne celý komplex problémov (zlepšenie prístupu k práci, vzdelávaniu, službám, riešenie dopravných problémov, ochrana životného prostredia, efektívne využitie pôdneho fondu, viac času na relax a pod.). Výber indikátora argumentoval tým, že prípadné nerovnomernosti vedú k dochádzke do zamestnania z veľkej vzdialenosti, čo znižuje Qol. Výskum sa uskutočnil na úrovni okresov Slovenska. Práca má nesporný prínos do výskumu Qol. Demonštruje fakt, že aj prostredníctvom parciálneho prístupu možno skúmať dôležité aspekty Qol.

SUBJEKTÍVNY PRÍSTUP K MERANIU QOL

Subjektívny prístup merania Qol je bližší obyvateľom daného územia. Vyhodnocovanie výsledkov je menej náročné, nakoľko je možné uplatniť jednu veličinu pri všetkých meraniach, tou je spokojnosť. V súčasnej spoločnosti je nie je žiaduce vynechať občana z rozhodovacieho či hodnotiaceho procesu. Hodnotenie priestoru obyvateľmi je jedným z nástrojov zavádzania participačných metód do komunitného života. Aj Cilliers et al. (2015) vyjadrili presvedčenie, že ľudia využívajúci miesto v meste by ho mali mať možnosť oceniť. Decentralizáciu rozhodovania a participatívne plánovanie považuje Andráško (2016) za jedny z nástrojov riadenia mesta v súlade so zabezpečovaním Qol. Pacione (2003) dokonca tvrdí, že percepcia obyvateľov ako kľúčový faktor vnímania Qol môže byť považovaná za nadradenú objektívnej dimenzii. Považuje preto za prínosné využiť participáciu verejnosti v procese rozhodovania.

Subjektívne indikátory sa vyznačujú určitými nevýhodami. Tie sú spôsobené najmä odlišnou povahou dotazovaných ľudí (Diener, Suh, 1997). Obyvatelia sú tiež často zvyknutí na podmienky, v ktorých žijú (Andrews, 2001; Diener, Suh, 1997).

Ako ďalší nedostatok subjektívneho prístupu Andrews (2001) upozorňuje aj na rozličné nároky jednotlivcov na kvalitu prostredia.

Európska únia už niekoľko rokov iniciuje prieskum verejnej mienky Eurobarometer, pričom jednou z oblastí je aj spokojnosť obyvateľov Európskej únie s mestom, v ktorom žijú. Výsledky Eurobarometra z roku 2015 boli publikované v dokumente Kvalita života v európskych mestách 2015, Flash Eurobarometer 419 (2016). V prvom kroku sa jednotlivci vyjadrovali, či súhlasia s výrokom: „Som spokojný, že bývam vo svojom meste.“ Obyvatelia ďalej hodnotili spokojnosť v oblastiach infraštruktúry a vybavenosti, integrácie cudzincov, pracovného trhu, bývania, bezpečnosti, administratívnych služieb mesta, životného prostredia a svojej osobnej situácie.

Jedným z faktorov, významne ovplyvňujúcich Qol v meste, je kvalita a dostupnosť verejných priestranstiev. Percepciu týchto priestranstiev skúmali napríklad Pasaogullari a Doratli (2004) alebo Curl et al. (2015). Kým Pasaogullari a Doratli (2004) sa v meste Famagusta zamerali na kvalitu chodníkov a ciest vedúcich k verejným priestranstvám, efektívnosť verejnej dopravy, vlastníctvo automobilu, estetiku, komfort, čistotu a rozmanitosť verejných priestranstiev a aktivít, Curl et al. (2015) sledovali vo vybraných mestách Veľkej Británie otvorené priestory, ulice, prostredie pre chodcov a dizajn ulíc. Využitie takýchto prieskumov v samospráve môže značne prispieť ku kvalite sídelného prostredia.

Bialowolska (2016) sa vo svojej práci zamerala na aspekty kvality života v európskych mestách. Ako kritériá hodnotenia využila: hmotné prvky (parky, športoviská a iné), sociálne prvky (tolerancia, bezpečnosť, susedské interakcie a iné), atribúty životného prostredia (znečistenie, hluk a iné), ekonomické prvky (trh s nehnuteľnosťami, pracovný trh a iné). Autorka použila dáta z európskeho projektu Eurobarometer, kde obyvatelia vybraných európskych miest hodnotili kvalitu mesta, v ktorom žijú. Bialowolska (2016) pristúpila k syntéze vybraných kritérií a dospela tak ku komplexnejšej výpovedi o spokojnosti obyvateľov. Možno pozorovať slabú stránku článku, a to fakt, že neprináša vlastný výskum, využíva len prevzaté údaje.

Lin (2016) našla silnú koreláciu medzi kvalitou spoločenského prostredia a ľudským šťastím. Závislosť skúmala v čínskych mestách Hangzhou, Xiamen a Shenzhen.

Kapuria (2016) skúmala percepciu obyvateľov v piatich dimenziách: psychologická nepohoda, sociálne interakcie a voľnočasové aktivity, kvalita bývania, zdravotná starostlivosť, ekonomická situácia a pracovné podmienky.

Z domácich autorov možno spomenúť Andráška et al. (2013), ktorý hodnotil na základe subjektívneho dotazníkového výskumu kvalitu bývania na vybraných sídliskách Brna (Lesná, Bohunice a Bystre). Výskum bol realizovaný v dvoch krokoch. V prvom kroku vybraní obyvatelia celého mesta vyberali spomedzi štvrtí tie, ktoré považujú za najlepšie a najhoršie. V druhom kroku sa autori pýtali na názor len obyvateľov troch vybraných sídlisk. Porovnali tak vonkajší a vnútorný imidž vybraných sídlisk. Práca pomáha lepšie pochopiť vzťah medzi skutočnou kvalitou sídliska a jeho imidžom, ako aj myslenie obyvateľov.

Podobný postup využil Andráško (2006) aj v prípade výskumu percepcie Bratislavy. Porovnával výsledky preferencií externého pohľadu (hodnotenie obyvateľmi z celého mesta) a interného pohľadu (hodnotenie obyvateľmi danej štvrte) obyvateľov. Respondenti uviedli maximálne piatich najhorších a najlepších lokalít v Brati-

slave, následne ohodnotili len okolie svojho bydliska. Autor týmto chcel zistiť, či je hodnotenie prejavom imidžu štvrte, alebo aj odrazom reálnych podmienok.

Ako podnetná pre využitie v praxi sa javí práca Mandysa et al. (2013). Autori uviedli teoretický model pre potreby testovania Qol samosprávami. V budúcnosti predpokladajú zapojenie verejnosti do hodnotenia Qol pre potreby komunitného plánovania. Okrem niekoľkých vopred stanovených domén môžu respondenti navrhnúť a hodnotiť domény podľa vlastného výberu.

Frantál a Vaishar (2008) sa vo svojej práci zaujímali o kvalitu života v malých mestách Českej republiky: Dubňany, Holešov, Luhačovice, Moravský Krumlov, Nové Město na Moravě, Telč, Tišnov a Žamberk. Výskum bol realizovaný formou dotazníkov. Obyvatelia miest hodnotili 13 oblastí života: príroda v okolí mesta, sociálne kontakty, architektúra a historická hodnota stavieb, stav životného prostredia, osobná bezpečnosť, možnosti športového vyžitia, prítomnosť návštevníkov a turistov, množstvo a spektrum vzdelávacích zariadení, množstvo a spektrum obchodov a služieb, možnosti kultúrneho vyžitia, dopravné riešenie, možnosť získania vlastného bývania, množstvo a spektrum pracovných príležitostí. Počet vyplnených dotazníkov (2580) dodal hodnotu tomuto príspevku napriek tomu, že sami autori označili vzorku respondentov za nereprezentatívnu. Práca je prínosná aj z hľadiska zovšeobecňujúcich záverov, týkajúcich sa malých miest v prostredí Českej republiky.

Klusáček a Vaishar (2008) sledovali vo svojej práci kvalitu života v mestách Bologna, Brno, Lipsko, Ljubljana a León. Využili existujúce údaje z projektu *Mobilizing re-urbanization on condition of demographic change*. Zamerali sa na Qol z hľadiska úrovne bývania, funkčných konfliktov (znečistenie, problémy s dopravou a pod.), sociálneho prostredia, úrovne zelene a iných verejných priestorov. Autori v práci zdôraznili vplyv suburbanizácie, gentrifikácie a reurbanizácie na kvalitu života. Článok možno vidieť ako nástroj použiteľný v praxi, keďže sa zameriava na tie aspekty Qol, ktoré môžu potenciálne naštartovať reurbanizáciu.

Fertaľová a Madziková (2008) zvolili vo svojej práci subjektívny prístup hodnotenia kvality života v meste Bardejov. Obyvatelia v dotazníkoch s 20 otázkami hodnotili kvalitu bývania, pracovné príležitosti v meste, zdravotné a sociálne služby, kvalitu životného prostredia, zeleň v meste, celkový vzhľad a čistotu mesta, kultúrne a rekreačné služby, školy, mestskú hromadnú dopravu a osobnú bezpečnosť. Ide o mimoriadne stručný príspevok, avšak výstižný, poskytujúci základný náčrt v oblasti subjektívneho výskumu Qol.

Kladivo (2011 b.) vysvetlil rozdiely rôznych demografických skupín obyvateľov v percepcii mesta Olomouc. Vychádzal z predpokladu, že každá skupina obyvateľov vníma kvalitu života v meste iným spôsobom. Respondentov výskumu autor charakterizoval podľa veku, rodinného stavu, zamestnania, vlastníctva majetku a pod. (dokopy 24 charakteristík). Zistil, že mladší obyvatelia vnímajú kvalitu života vo svojom meste pozitívnejšie ako starší. Pozitívny prístup sa preukázal aj medzi vysokoškolsky vzdelanými ľuďmi a obyvateľmi suburbii. Prínos práce spočíva v uvedení rozdielov v percepciách rôznych demografických skupín obyvateľov.

SPOJENIE OBJEKTÍVNEHO A SUBJEKTÍVNEHO PRÍSTUPU K MERANIU QOL

Z dôvodu komplexnosti problému odporúčajú viacerí autori kombinovať v geografickom výskume Qol objektívny aj subjektívny prístup (Diener, Suh, 1997; Ira, Murgaš, 2008). Takto získané výsledky možno navzájom porovnávať a zistiť, nakoľko percepcia obyvateľov odzrkadľuje realitu. Andráško (2016) však upozorňuje na nedostatok prác syntetizujúcich objektívny a subjektívny prístup merania Qol. Odôvodňuje to tým, že vedcom stále nie je jasné, ako presne by podobná syntéza mala vyzerieť.

Das (2008) skúmal kvalitu života v indickom meste Guwahati, s cieľom odhaliť prípadnú koreláciu medzi výsledkami získanými subjektívnym a objektívnym prístupom. Práca skúmala Qol na úrovni volebných obvodov. Zistil, že medzi výsledkami získanými subjektívnym a objektívnym prístupom existuje slabá korelácia (Pearsonov korelačný koeficient 0,36). Pre značné regionálne disparity je výskum Qol v Indii veľmi rozšírený. V porovnaní s väčšinou európskych a severoamerických štúdií Qol možno sledovať výrazné odlišnosti vo voľbe indikátorov. Autor totiž využíval aj indikátory, ako sú čistota vody, zdroje vody či prítomnosť kanalizácie.

Subjektívny aj objektívny prístup využili vo svojej práci Brereton et al. (2008). Autori v Írsku merali Qol na základe objektívnych ukazovateľov, akými sú vzdialenosť od pobrežia, pláže, vlakovej stanice, letiska, hlavnej cesty, prístavu, skládky, skládka nebezpečného odpadu. Ďalej sledovali indikátory týkajúce sa volebnej účasti, hustoty zaľudnenia či kriminality. Taktiež využili subjektívnu dotazníkovú metódu, kde sa obyvateľov pýtali na spokojnosť s ich životom. Autori využili vysoké množstvo premenných, čím prispeli ku komplexnosti výsledkov a ponúkajú tak zaujímavý pohľad na štúdium Qol.

Gyenizse et al. (2016) publikovali prácu, ktorá sa sústredila na územie maďarského mesta Szeged. Kolektív autorov tu využil preferencie obyvateľstva, ako aj expertné posudky. Ako hodnotiace kritériá bolo zvolených 25 faktorov v rámci týchto tematických skupín: vlastnosti nehnuteľností, doprava, vzdelávanie a kultúra, komerčná vybavenosť, rekreácia, šport a zdravotná starostlivosť iné vlastnosti prostredia (napr. prítomnosť priemyselných parkov). Po uskutočnení kvantitatívnej analýzy dát boli identifikované objekty s najnižším hodnotením. Za silnú stránku práce možno považovať vzájomné porovnanie máp percepcie obyvateľstva, expertných posudkov a cien nehnuteľností.

Andráško (2008 b.) spojil pri skúmaní Qol v Bratislave objektívny a subjektívny prístup. Na spracovanie údajov využil multivariačné metódy: faktorovú analýzu (na výskum sociálno-demografickej štruktúry), metódu hlavných komponentov (na výskum kvality životných podmienok) a regresnú analýzu (na vyhodnotenie percepcie obyvateľov). Článok je len akýmsi náčrtom, s hlavným ťažiskom vo zvolených metódach.

Kladivo (2011 a.) a Kladivo a Halás (2012) skúmali Qol mesta Olomouc. Objektívny prístup sa vzťahoval na 82 základných sídelných jednotiek mesta. Prvým krokom bolo kvantifikovanie 30 indikátorov, patriacich do tematických skupín: kvalita bývania, kvalita ovzdušia, kvalita a dostupnosť zelene, dopravná situácia, bezpečnosť, školstvo, zdravotná starostlivosť a komerčná vybavenosť. Následné dáta autori podrobili

PCA analýze, faktorovej analýze a zhlukovej analýze. Vo výsledku vznikla typológia základných sídelných jednotiek podľa kvality životných podmienok na ich území (spolu šesť základných typov). Subjektívny prístup bol realizovaný na úrovni mestských častí. V závere subjektívneho prístupu opäť vznikla typológia mestských častí. Medzi subjektívne a objektívne získanými výsledkami vo väčšine prípadov panovala zhoda. Obidve práce sú na vysokej kvalitatívnej úrovni, čím sa stávajú jednými z najreprezentatívnejších prác výskumu Qol na území Českej republiky a Slovenska. Najmä Kladivo (2011 a.) ponúkol obsažnú a komplexnú analýzu Qol vo svojej dizertačnej práci.

ZÁVER

Ako bolo spomenuté, výskum Qol umožňuje aplikáciu širokého spektra prístupov merania Qol, hodnotenia a interpretácie výsledkov. Či už objektívnym alebo subjektívnym spôsobom možno poukázať ako na čiastkové problémy územia, tak aj hodnotiť územie komplexne, prostredníctvom širšieho výberu vhodných indikátorov.

Autorka predkladaného príspevku si nemyslí, že existujú všeobecne platné indikátory využiteľné pre každý región. Je potrebné zohľadniť kultúru a miestne špecifiká sledovanej oblasti. Napríklad kostoly ako prvok vybavenosti možno sledovať len v oblastiach s vyššou religiozitou. Zároveň je toho názoru, že zapojením obyvateľov dotknutého územia do voľby indikátorov v maximálnej možnej miere by sa vyriešil problém vhodného výberu indikátorov. Obyvatelia by mali mať možnosť sami navrhovať indikátory Qol a následne za ne hlasovať. Takáto participácia občanov na hodnotení Qol má však aj svoje nevýhody. Ide najmä o nemožnosť porovnania prác, v ktorých sa vyskytujú odlišné indikátory, otázku dostupnosť údajov, ako aj diskutabilné určenie ideálnej hodnoty takto zvolených indikátorov.

Pri štúdiu prístupov autorka odhalila dva typy voľby indikátorov. Možno ich nazvať indikátory príčin Qol a indikátory prejavov Qol. Indikátory prejavov, ako sú úmrtnosť, rozvodovosť či predpokladaná dĺžka života pri narodení majú výhodu jednoduchej dostupnosti údajov. Sú však len akýmsi výsledkami bližšie nešpecifikovaných príčin. Poukázanie na príčiny týchto javov môže slúžiť ako podklad pre konštruktívne riešenie Qol. Indikátory príčiny Qol zahŕňajú charakteristiky prostredia pre život, ako sú vybavenosť, podiel zelene, podiel peších zón, vizuálna atraktivita prostredia, množstvo pracovných miest a pod. V prácach zaoberajúcich sa Qol na úrovni väčších celkov (napríklad kraje, okresy, departementy a pod.) možno vidieť najmä aplikáciu indikátorov prejavov, najmä pre nereálnosť terénneho výskumu na veľkej ploche. Preto sú tu uplatňované štatistické údaje. Indikátory príčin sa aplikujú najmä na úrovne sídiel a ich častí. Tu sú zas štatistické údaje často nedostupné a terénny prieskum je reálnou alternatívou.

V slovenskej aj zahraničnej literatúre sú početne zastúpené prístupy objektívne, subjektívne, ako aj ich kombinácia. Za najfrekvencovanejšie využívané metódy hodnotenia Qol možno považovať skúmanie percepcie obyvateľov prostredníctvom dotazníkového prieskumu, čerpanie informácií zo štatistických úradov či mapovanie vybavenosti miest. Najčastejšie sú získané údaje spracované formou viacrozmernej štatistickej analýzy (napr. faktorová analýza a PCA) či výpočtom indexu Qol. Budúcnosť výskumu Qol vidí autorka nasledovne:

- Pre potreby praxe bude v budúcnosti nutné hľadať prvotný pôvod prejavu Qol.
- Výskum Qol sa uplatní v participácii občanov na verejnom živote, ktorá bude zahŕňať aj proces hodnotenia Qol obyvateľmi dotknutého územia.
- Obyvatelia budú sami navrhovať domény a indikátory Qol, s možnou následnou korekciou autora štúdie.

Prostredníctvom hodnotenia Qol je možné naštartovať pozitívne zmeny v meste či inom skúmanom území prostredníctvom analýzy prioritných problémov a návrhov ich riešenia. Potenciál možno vidieť v uplatňovaní kombinovaného objektívno-subjektívneho prístupu, ako aj v prípadných interdisciplinárnych štúdiách Qol.

LITERATÚRA

- ANDRÁŠKO, I. Quality of life: an introduction to the concept. Masarykova univerzita, Brno, 2013.
- ANDRÁŠKO, I., et al. Kvalita života v mestách: východiská, prístupy, poznatky. Masarykova univerzita, Brno, 2016.
- ANDRÁŠKO, Ivan, et al. Perception of quality of life in Brno housing estates. Hungarian Geographical Bulletin, 2013, 62.1: 90-101.
- ANDRÁŠKO, Ivan, et al. The role and status of geography in the quality of life research. Liberec: Technická univerzita, 2009, 21: 0-215.
- ANDRÁŠKO, Ivan. Dve dimenzie kvality života v kontexte percepcií obyvateľov miest a vidieckych obcí. 2005. Geografická organizace Česka a Slovenska v súčasnom období. 6-13
- ANDRÁŠKO, Ivan. Kvalita života jako účast konkurenceschopného regiónu?. XI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, 2008 a., 39.
- ANDRÁŠKO, Ivan. Niektoré možnosti využitia multivariačných metód pri štúdiu urbannej kvality života. Miscellanea geographica 2008 b. 14: 15-19.
- ANDRÁŠKO, Ivan. Percepčia kvality života v mestských štvrtiach Bratislavy. 2006. Geografická revue. 2. 2: 227-240.
- ANDRÁŠKO, Ivan. Regionálne typy vnútornej štruktúry Bratislavy z hľadiska kvality životných podmienok. Geographia Slovaca, 2008 c, 25: 159-173.
- ANDREWS, Clinton J. Analyzing quality-of-place. Environment and Planning B: Planning and Design, 2001, 28.2: 201-217.
- BACSÓ, Peter. K teoreticko-metodologickým aspektom kvality života. Geografické informácie, 2007, 11: 20-27.
- BALLAS, Dimitris. What makes a 'happy city'?. Cities, 2013, 32: S39-S50.
- BRERETON, Finbarr; CLINCH, J. Peter; FERREIRA, Susana. Happiness, geography and the environment. Ecological Economics, 2008, 65.2: 386-396.
- CAMPBELL, Angus; CONVERSE, Philip E.; RODGERS, Willard L. The quality of American life: Perceptions, evaluations, and satisfactions. Russell Sage Foundation, 1976.
- CILLIERS, E. J., et al. The Story Behind the Place: Creating Urban Spaces That Enhance Quality of Life. Applied Research in Quality of Life, 2015, 4.10: 589-598.
- CLIFTON, Kelly, et al. Quantitative analysis of urban form: a multidisciplinary review. Journal of Urbanism, 2008, 1.1: 17-45.

- CURL, Angela; THOMPSON, Catharine Ward; ASPINALL, Peter. The effectiveness of 'shared space' residential street interventions on self-reported activity levels and quality of life for older people. *Landscape and Urban Planning*, 2015, 139: 117-125.
- DAS, Daisy. Urban quality of life: A case study of Guwahati. *Social Indicators Research*, 2008, 88.2: 297-310.
- DIENER, Ed; SUH, Eunkook. Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social indicators research*, 1997, 40.1-2: 189-216.
- EUROPEAN UNION. Quality of life in European cities 2015. Flash Eurobarometer 419, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016
- FAGGIAN, Alessandra; ROYUELA, Vicente. Migration flows and quality of life in a metropolitan area: the case of Barcelona-Spain. *Applied Research in Quality of Life*, 2010, 5.3: 241-259.
- FERTAĽOVÁ, J.; MADZIKOVÁ, A. Percepcia kvality života na príklade mesta Bardejov. *Misceillanea Geographica 14: sborník Katedry geografie Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni*, 2008, 105-109.
- FRANTÁL, Bohumil; VAISHAR, Antonín. Zvláštnosti kvality života v malých městech. *Geographia Slovaca*, 2008, 25: 175-188
- GODOR, Mário; HORNÁK, Marcel. Možnosti využitia indikátorov vo výskume kvality života na Slovensku. *Geografické informácie*, 2010, 14: 42-54.
- GYENIZSE, Peter, et al. A multi-factor model developed on residents' opinions for the classification of urban residential areas. *GEOGRAFIE*, 2016, 121.1: 1-31.
- HEŘMANOVÁ, Eva. Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu. *Sociologia-Slovak Sociological Review*, 2012, 4: 478-496.
- IRA, V. Životné prostredie, kvalita života a trvalo udržateľný rozvoj vo vnímaní a predstavách obyvateľov (v regiónoch Dolné Pomoravie, Tatry a Východné Karpaty). *Folia Geographica*, 1999, 3: 338-339.
- IRA, V., ANDRÁŠKO, I. Kvalita života z pohľadu humánnej geografie. *Geografický časopis*, 2007, 59, 159-179.
- IRA, V., ANDRÁŠKO, I., MICHÁLEK, A., PODOLÁK, P. Quality of life: geographical research in Slovakia. *Geographia Slovaca*, 2009 26, 101-119.
- IRA, Vladimír, et al. Kvalita života z pohľadu humánnej geografie. *Geografický časopis*, 2007, 59.2: 159-179.
- IRA, Vladimír; MURGAŠ, František. Geografický pohľad na kvalitu života a zmeny v spoločnosti na Slovensku. *Geographia Slovaca*, 2008, 25: 7-24.
- JINDROVÁ, Andrea, et al. Application of Multivariate Statistical Methods in the Analysis of Czech Population Life Quality with Attention to Regional Differentiation. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 2015, 63.5: 1671-1678.
- KAPURIA, Preeti. A Human Well-Being Perspective to the Measurement of Quality of Life: Findings From the City of Delhi. *Applied Research in Quality of Life*, 2016, 11.1: 125-145.
- KLADIVO, Petr. Prostorová diferenciace kvality života obyvatel města Olomouce. 2011 a.). PhD Thesis. PhD. thesis. Brno, Masarykova univerzita.

- KLADIVO, Petr. Socio-demographic structure of Olomouc from the point of view of the quality of life. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis–Geographica*, 2011 b.), 42.2: 79-90.
- KLADIVO, Petr; HALÁS, Marián. Quality of life in an urban environment: A typology of urban units of Olomouc. *Quaestiones Geographicae*, 2012, 31.2: 49-60.
- KLUSÁČEK, P; VAISHAR A. Současné urbanizační pochody a obytné prostředí jako součást kvality života ve vnitřních částech evropských velkoměst. *Geographia Slovaca*, 2008, 25: 145-157.
- LI, G.; WENG, Q. Measuring the quality of life in city of Indianapolis by integration of remote sensing and census data. *International Journal of Remote Sensing*, 2007, 28.2: 249-267.
- LIN, Ka. Social quality and happiness — analysis of the survey data from three Chinese Cities. *Applied Research in Quality of Life*, 2016, 11.1: 23-40.
- LIU, Ben-Chieh. Quality of life indicators in US metropolitan areas. Praeger, 1976.
- MANDYS, Jan, et al. Kvalita života jako využitelný indikátor pro potřeby regionální sociální politiky. In: Murgaš, F.. (ed.) *Kvalita života 2013*, 2013, 86.
- MARANS, R. W. Quality of urban life studies: An overview and implications for environment-behaviour research. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2012, 35: 9-22.
- MARANS, R. W., STIMSON, R. J. eds. *Investigating Quality of urban life: Theory, method, and empirical research*. Dordrecht, Springer Publishing, 2011.
- MARLET, G. A., et al. Tolerance, aesthetics, amenities or jobs? Dutch city attraction to the creative class. Discussion Paper Series/Tjalling C. Koopmans Research Institute, 2005, 5.33.
- MASSAM, Bryan H. Quality of life: public planning and private living. *Progress in Planning*, 2002, 58.3: 141-227.
- MENDES, José FG; MOTIZUKI, Wilson Satoro. Urban quality of life evaluation scenarios: the case of São Carlos in Brazil. *CTBUH review*, 2001, 1.2: 13-23.
- MICHÁLEK, A. Regionálne mzdové nerovnosti v kontexte kvality života na Slovensku. *Geographia Slovaca*, 2008, 25: 25-45.
- MICHNIAK, D. Rovnováha práce a bývania v jednotlivých okresoch na Slovensku v kontexte kvality života. *Geographia Slovaca*, 2008, 25: 47-61.
- MURGAŠ, František. Kvalita života a jej priestorová diferenciácia v okresoch Slovenska. *Geografický časopis*, 2009, 61.2: 121-138.
- MURGAŠ, František; KLOBUČNÍK, Michal. Municipalities and regions as good places to live: Index of quality of life in the Czech Republic. *Applied Research in Quality of Life*, 2014, 1-18.
- PACIONE, M. Urban environmental quality and human wellbeing — a social geographical perspective. *Landscape and urban planning*, 2003, 65.1: 19-30.
- PASAOGULLARI, Nil; DORATLI, Naciye. Measuring accessibility and utilization of public spaces in Famagusta. *Cities*, 2004, 21.3: 225-232.
- PAUL, Suman. Analysis of Micro Level Disparities in Urban Facility-Utility Services: A Study on Barasat City, West Bengal, India. *Journal of Urban and Regional Analysis*, 2012, 4 (2), S173-188

- ROBACK, Jennifer Anne. The value of local urban amenities: theory and measurement. University Microfilms, 1982.
- ROGERSON, Robert J. Quality of life and city competitiveness. Urban studies, 1999, 36.5/6: 969.
- ROSEN, Sherwin. Wage-based indexes of urban quality of life. Current issues in urban economics, 1979, 3.
- SMITH, David Marshall. The geography of social well-being in the United States: An introduction to territorial social indicators. McGraw-Hill, 1973.
- SPIŠIAK, P.; DANIHELOVÁ, D. Niektoré otázky kvality života v suburbánnom priestore Bratislavy. Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, 1998, 41: 155-163.
- SZÉKELY, V. Priame dopravné prepojenia ako indikátor kvality života: príklad bývalých okresných miest Slovenska. Geographia Slovaca, 2008, 25: 63-83.
- SZÉKELY, VLADIMÍR. Urban municipalities versus rural municipalities—selected aspects of quality of life in Slovakia. EUROPA XXI, 2006, 87.
- TEJ, J.; SIRKOVÁ, M.; ALI TAHA, V. Model and results of the quality of life evaluation in regional cities in Slovakia. Journal of management and business: research and practice, 2012, 4.2: 31-34.
- UN-Habitat. Urbanisation and development: Emerging futures, World cities report 2016. United Nations Human Settlements Programme, 2016.
- UNITED NATIONS. World Urbanization Prospects 2014: Highlights. United Nations Publications, 2014.
- WEŹIAK-BIAŁOWOLSKA, Dorota. Quality of life in cities—Empirical evidence in comparative European perspective. Cities, 2016, 58: 87-96.

SUMMARY

MEASUREMENT OF SUBJECTIVE AND OBJECTIVE DIMENSION OF QUALITY OF LIFE IN GEOGRAPHY – OVERVIEW OF APPROACHES

Increasing inequality between cities and regions over the past decades have led to rapidly growing number of works pertaining to quality of life (Qol). From the point of view of geography, spatial dimension to the Qol research is implemented.

The aim of this paper is to maintain the key ways measuring Qol by comparing studies pertaining to Qol. The article also provides an overview of key approaches, including: subjective and objective approaches, partial and holistic approaches.

Objective approach uses objective natural and human-created Qol indicators, such as: air pollution, wages, amenities, etc. which are quantified. Subjective approach uses mainly questionnaires that are based on citizen's opinions. It has often been suggested, that combination of subjective and objective measures is needed. Holistic approach measures wide data sets and it builds bases for comprehensive works. For such studies, multi-criteria statistical analysis is needed. Partial approach examine

Qol from the point of view of one or a small set of indicators, dealing with one partial problem. In the future following trends in Qol research can be expected:

- *Efforts to identify origin of Qol status*
- *Qol research will be implied in citizen's community life participation*
- *Residents will design their own Qol domains and Qol indicators*